

# Referat fra møte i Overvåkingsgruppen 7. - 8. oktober 2015

Tromsø med videoopkobling til Oslo

Deltakere:

Navn	Institusjon
Modulf Overvik	Fiskeridirektoratet
Karen Fjøsne	Miljødirektoratet
Sylvia Frantzen	NIFES
Norman Green	NIVA
Eldbjørg Heimstad	NILU (bare 7. oktober)
Cecilie von Quillfeldt	Norsk Polarinstitut
Ingunn Selvik	Redaksjonen i Miljøstatus Norge
Jan Stenløkk	Oljedirektoratet
Hilde Kristin Skjerdal	Statens strålevern
Anne Kirstine (Stine) Frie	Havforskningsinstituttet, OVG sekretariat
Gro I. van der Meeren	Havforskningsinstituttet, OVG sekretariat
Josefina Johansson	Havforskningsinstituttet, OVG sekretariat
Per Arneberg	Havforskningsinstituttet, OVG sekretariat
Tone Vollen	Havforskningsinstituttet, OVG sekretariat

Utsendt dagsorden godkjent

(nummerering av saker fortsetter fra forrige møte)

15. Utsendt referat fra forrige møte godkjent

16. Informasjonssaker

- **Fra redaksjonen i miljøstatus.no**
  - i. Nettsidene vil få ny utforming om ca en måned.
  - ii. Det skal lages korte ingresser for hvert tema innen havområdene (klima, plankton osv). Disse skal summere opp hovedpunkter i status. Sekretariatet i OVG har ansvaret for å skrive dem.
  - iii. Det er noen forsinkelser med oppdateringer av indikatorer for Norskehavet og Barentshavet. Det er to årsaker til dette: (1) Innkalling av oppdateringene ble forsinket i årets første måneder fordi indikatorene for Nordsjøen og Skagerrak ble prioritert da (2) store arbeidsmengder i redaksjonen i miljøstatus.no har gjort at arbeidet med oppdateringene har tatt lengre tid enn planlagt. Da nordsjøindikatorene ble publisert 15. mai var det noen som ikke ble ferdige (blant annet knyttet til skipstrafikk). Disse vil bli søkt ferdigstilt i løpet av høsten 2015 og de fire første månedene av 2016.
  - iv. Det ble bestemt før sommeren at Overvåkingsgruppen og Faglig forum har ansvaret for å oppdatere temasideene Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen og Skagerrak på Miljøstatus.
- **Fra Faglig forum (Miljødirektoratet)**
  - i. Arbeidet med det faglige grunnlaget for revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet er startet. I første omgang

skal det utarbeides en plan for arbeidet fram til 2020. Et først forslag til en skisse for arbeidet vil bli diskutert på neste møte i FF den 10 nov. Det vurderes om arbeidet skal deles opp i ulike delrapporter eller om hele det faglige grunnlaget skal sammenstilles i en rapport.

- ii. I prosjektet om arealverktøyet er nå styringsgruppe og prosjektfinansiering for 2016 på plass. Prosjektets omfang og framdrift må tilpasses tilgjengelig finansiering.
  - iii. Det er under etablering en gruppe som skal utarbeide en metode for å vurdere samlet påvirkning på økosystemet. Gruppen skal ledes av HI. En kort status rapport over internasjonalt arbeid på området skal snart leveres som svar på et oppdrag gitt til HI fra Miljødirektoratet. Rapporten vil bli diskuterte i gruppa og vil bidra inn i diskusjonen om hvilken metode man skal bruke for å si noe om den samlede belastningen i bla Barentshavet og Lofoten.
  - iv. Gruppen som skal arbeide med vurderinger av risiko for akutt forurensing ledes av Miljødirektoratet. Den skal snart ha sitt første møte (14. oktober). Til neste år vil arbeidsgrupper for særlig verdifulle områder og for kunnskapsutvikling starte sitt arbeide. Det vil også bli etablert en gruppe som skal se på verdiskaping og økosystemtjenester.
  - v. Det arbeides med å sjekke ut status for tiltak som er identifisert i de tre forvaltningsplanene. Oversikten skal inkludere hvilke tiltak som er gjennomført og av hvem.
  - vi. Neste møte i Faglig forum er 10. november.
  - vii. Faglig forum er i dialog med Styringsgruppen om hvordan det skal rapporteres. Målet er å komme frem til rapporter som er tilpasset Styringsgruppens behov.
  - viii. Det oppfordres til å melde fra til sekretariatet i Faglig forum om møter og andre arrangementer som er relevante for forvaltningsplanarbeidet. Informasjon legges på [www.havforum.no](http://www.havforum.no).
- **Om andre overvåkingsinitiativ**
    - i. OSPAR (Miljødirektoratet)
      - a) ICG-COBAM (Intersessional Correspondence Group on Coordination of Biodiversity Assessment and Monitoring) møtes i Trondheim 6.-9. oktober. Møtet er todelt der den ene delen har fokus på rapportering av indikatorene inn mot rapporteringen til OSPAR i 2017 (IA 2017). Den andre delen er et arbeidsmøte knyttet til diskusjonen om å få til en koordinering av overvåking inn mot OSPARs "common indicators" for biodiversitet.



rapport om naturindeks i Norge lanseres i november, og Miljødirektoratet arrangerer i den forbindelse lanseringskonferanse 24. november. HI uttrykte følgende bekymring for kvaliteten av indeksen (disse bekymringene er også uttrykt i rapporten):

- a. Det er en betydelig usikkerhet i marine bestandsdata som følge av innsamlingsmetodikk, beregningsmodeller og sammenstilling av mange data. For kommersielt mindre viktige arter er ofte datainnsamling og metoder ikke så godt tilpasset arten som ønskelig. Mange kortlivete virvelløse dyr og flere pelagiske fiskearter reagerer med raske bestandsendringer på miljøforandringer. Hos langlivete arter skjer slike endringer langsommere. I tillegg påvirkes hver indikatorart av en rekke faktorer på innbyrdes ulike måter. Derfor viser hver enkelt indikator ofte ulike trender. Disse ulike trendene slås sammen i de samlede indeksene og kan da nøytralisere hverandre.
  - b. Naturindeksen har en klar overvekt av virveldyr og forholdsvis få virvelløse dyr. Vekting av ulike funksjonelle grupper oppveier dette i noen grad. Mangelfull kunnskap om mange ikke-kommersielle arter gjør imidlertid at det er vanskelig å si om vektingene som er gjort er i overensstemmelse med de faktiske forholdene i havet.
  - c. Referansesettingen er vanskelig. Selv om den baseres på best mulig tilgjengelig kunnskap så er det en betydelig grad av usikkerhet om hva som egentlig er naturlig optimal bestand.
- b) Miljødirektoratet og Norsk Polarinstitutt arrangerte i september seminar om utvikling av effektindikatorer for havforsuring. På seminaret ble det identifisert flere mulige artsgrupper for indikatorutvikling. Det kommer en rapport fra seminaret. Med utgangspunkt i rapporten vil Miljødirektoratet og NP utarbeide et notat til KLD med forslag om mulige effektindikatorer for havforsuring.
- **Om arbeid i ICES rettet mot økosystembasert forvaltning (HI)**
    - i. Det har vært møte i WGLMEBP (working group on large marine ecosystem best practice). Det arbeides med å lage en oversikt over hvordan ulike elementer i økosystem er vurdert påvirket fra ulike aktiviteter. Fra europeiske økosystem er det mye data, men

- betydelig mindre fra mange afrikanske og asiatiske system. Det ble drøftet hvordan vurderinger skal gjøres med ulik datatilgang.
- ii. Intergovernmental oceanographic commission har avholdt møtet "17th annual large marine ecosystem meeting". Det er her lansert en indeks med åpenbare mangler. For eksempel er menneskelige aktiviteter i Barentshavet og Norskehavet vurdert som ikke bærekraftige på grunn av høye subsidier og ikke bærekraftige fiskerier. I og med at subsidene til fiskeriene i stor grad er avvirket i Norge og Overvåkingsgruppens to siste statusrapporter for områdene har konkludert med at fiskeriene i stor grad er bærekraftige, mener HI dette er en feilslutning.
  - iii. Det er forventninger om å bruke resultater fra de regionale ICES-gruppene for integrated assessments som dekker norske havområder, inn i det norske forvaltningsplanarbeidet. I første rekke gjelder dette WGIBAR (Barentshavet) og WGINOR (Norskehavet). Norge har ikke representanter i WGINOSE (Nordsjøen). En ønsker særlig å bruke resultater fra gruppene til helhetlige vurderinger av status og påvirkning. Når det gjelder WGIBAR har arbeidet så langt inkludert fiskeri som påvirkningsfaktor men ikke andre påvirkningsfaktorer og heller ikke vurdert tilstand for benthos. Det er planer om at vurderingene skal utvides trinnvis til først også å omfatte vurderinger av effekter av klimaendringer/variasjon og deretter effekter av andre påvirkningsfaktorer.

#### **17. Strategi for utvikling av overvåkingsgruppens indikatorsett**

- **Det ble gitt to faglige innspill til strategiarbeidet.** Begge presentasjonene samt oppsummering av hovedpunkter er vedlagt.
  - i. Utvikling av nye mulige indikatorer for benthos, Lene Buhl Mortensen (HI).
  - ii. Muligheter for ny overvåkingsteknologi med dna-baserte metoder, Per Arneberg (HI).
- **Arbeid med strategien**
  - i. Undergruppen for nye indikatorer hadde møte 4. september. Her ble det drøftet hva som skal være de viktigste temaene som overvåkingsgruppens indikatorer skal svare opp til. Dette er omtalt nærmere nedenfor. Referat fra møtet er vedlagt.
  - ii. Oversikt over arbeidet med strategi finnes i vedlegget "oversikt strategi" nedenfor. Viktige punkter:
    - a) Strategien skal legge føringer og gi metoder for all revisjon av indikatorsettene. Revisjon kan gjelde noen få indikatorer, eller være en full revisjon av et helt indikatorsett. Det siste kan være aktuelt i forbindelse med

revisjon av forvaltningsplaner (for Barentshavet i 2020).

- b) Strategien må definere hva som er de viktigste temaene indikatorene skal svare opp til (drøftes på dagens møte).
- c) Strategien må definere metode(r) som kan brukes til å utvikle indikatorsett som svarer opp til disse temaene (arbeides med etter dagens møte).

iii. De viktigste temaene indikatorene skal svare opp til

- a) Undergruppen for nye indikatorer har arbeidet med dette gjennom to møter i 2015. I møtene har gruppen gått gjennom relevante kilder som kan si noe om hvilke tema indikatorene skal svare opp til. En rekke tema er blitt identifisert. Gruppen har så vurdert hvordan de ulike temaene bør prioriteres når overvåkingsgruppen skal videreutvikle indikatorsettene. Dette resulterte i dokumentet "Full gjennomgang av alle tema indikatorene kan svare opp til".
- b) Dokumentet ble gått gjennom på dagens møte. Basert på innspill ble det revidert. Det reviderte dokumentet er vedlagt. Viktig moment fra gjennomgangen er at selv om overvåkingsgruppen ikke skal prioritere utvikling av indikatorer for vanskelige tema (risiko for akutt forurensning, effekter av påvirkning), er det høyt prioritert å inkludere eventuelle slike indikatorer utviklet av andre.
- c) Basert på dokumentet med gjennomgang av alle potensielle tema, har undergruppen for nye indikatorer identifisert de tre temaene som bør vektlegges mest når indikatorsettene skal utvikles videre. Forslaget ble justert i dagens møte. **De tre temaene overvåkingsgruppen mener bør prioriteres høyest i utviklingen av indikatorsettene er beskrevet i vedlegget "Mest sentrale tema for indikatorarbeidet". Kort oppsummert er temaene:**
  - a. Indikatorene skal danne grunnlag for å vurdere om miljømålene i forvaltningsplanene er nådd eller ikke.
  - b. Indikatorene skal gi bred informasjon om status og påvirkning i havmiljøet. Det betyr at det også er behov for informasjon om forhold som ikke kan påvirkes direkte av aktiviteter i forvaltningsplanområdet.
  - c. Det er behov for at indikatorene også kan brukes til å møte internasjonale forpliktelser (OSPAR, Stockholmkonvensjonen osv) og støtte opp andre

nasjonale initiativ (naturindeks osv).

- d) Det neste steget i arbeidet med strategien er å gå gjennom ulike relevante metoder for utvikling av indikatorsett og vurdere hvor godt de er egnet for å utvikle indikatorer som kan svare opp til temaene identifisert ovenfor.

Undergruppen for nye indikatorer har gått gjennom forskning på økosystembasert forvaltning og vil bruke denne litteraturen for å identifisere og vurdere mulige metoder. I tillegg pekte dagens møte på at man må se på disse kildene:

- a. Overvåkingsmetoder beskrevet i vannforskriften.
- b. Metoder for indikatorutvikling beskrevet innen EEA.
- c. Relevante dokumenter utarbeidet i forvaltningsplanarbeidet.
- d. Rapport for felles norsk-russisk overvåking.
- e. Relevante rapporter fra CBMP.
- f. Rapporter fra Kanadisk arbeid med økosystembasert forvaltning.
- g. Rapporter fra Best-besirp prosjektet.
- h. Dokumenter for utarbeidelse av indikatorer innen OSPAR/MSFD.

**18. Endringer i rutiner for arbeid med statusrapporter. Vedtak: Rutinene for overvåkingsgruppens arbeid med statusrapporter endres som beskrevet i vedlegget "Endringer i rutiner for arbeid med statusrapporter".**

**19. Spesialtema for statusrapport for 2016. Vedtak: Spesialtema for statusrapporten for 2016 blir "Dynamikk i økosystemet i Norskehavet med fokus på de store pelagiske fiskebestandene" som beskrevet i vedlegget "Spesialtema i statusrapporten for 2016".**

**20. Standardisering av indikatorrapportering på miljostatus.no.** Det var her lagt frem et forslag til vedtak (vedlagt). I drøftelsene av dette kom det frem at overvåkingsgruppen ønsker at presentasjonen av indikatorene på miljostatus.no legges om til samme format som i MOSJ. Det vil derfor legges frem et nytt forslag i denne saken på neste møte.

**21. Eventuelt** Ingen saker

**22. Neste møte.** 25. november, video. Viktige saker blir vedtak strategi, videre arbeid med statusrapport for Norskehavet, indikatorrapportering på miljostatus.no og aktivitetsplan for 2016.

## Vedlegg

Sak 17/2015 Foredrag om utvikling av indikatorer for benthos	 Utvikling indikator benthos 07.10.15.pdf  Hovedpunkter benthosovervåking.d
Sak 17/2015 Foredrag om molekylære metoder i marin overvåking	 Molekylære metoder i marin overvåking.pd  Hovedpunkter dna-basert overvåkin
Sak 17/2015 Oversikt strategi	 Vedlegg sak 17-2005 Oversikt strategi.doc
Sak 17/2015 Referat fra møte i undergruppen for nye indikatorer 04.09.15	 Referat møte om strategi 04 09 15.doc
Sak 17/2015 Full gjennomgang av alle tema indikatorene kan svare opp til	 Tema indikatorarbeidet skal
Sak 17/2015 Mest sentrale tema for indikatorarbeidet	 Mest sentrale tema for indikatorarbeid - r
Sak 18/2015 Endringer i rutiner for arbeid med statusrapporter	 Vedtak sak 18-2015.doc
Sak 19/2015 Spesialtema i statusrapporten for 2016	 Vedtak sak 19-2015.doc
Sak 20/2015 Standardisering av rapportering på miljostatus.no	 Vedlegg til sak 20-2015.doc